

**Rīcības plāns pamatnostādņu
“Ģimenes valsts politikas
pamatnostādnes 2011. –
2017.gadam” īstenošanai 2012. –
2014.gadam**

06.06.2012.

Rīcības plāns pamatnostādņu “Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam” īstenošanai 2012. – 2014.gadam

Virsmērķis:

Veicināt ģimeņu nodibināšanu, stabilitāti, labklājību un sekmēt dzimstību, kā arī stiprināt laulības institūciju un tās vērtību sabiedrībā

Galvenie rīcības virzieni:

1. Ģimenes dibināšana un laulība
2. Ģimenes dzīves plānošana un bērna ienākšana ģimenē
3. Atbalsts vecāku pienākumu īstenošanai
4. Ģimenes stabilitāte
5. Ārpusģimenes aprūpe

Turpmākā rīcība

- 2012.gada 24.maijā Rīcības plāns izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē
- Līdz 2012.gada 8.jūnijam ir atzinuma sniegšanas termiņš
- Līdz 2012.gada 2.jūlijam Rīcības plānu paredzēts iesniegt Valsts kancelejā

Finansējums

- Saskaņā ar valstī esošajiem konsolidācijas pasākumiem **līdz 2013.gadam** Rīcības plānā iekļautie uzdevumi ir jāīsteno **esošo valsts un pašvaldību budžeta līdzekļu ietvaros**
 - Demogrāfisko lietu padomē panākta vienošanās, ka dažus no iekļautajiem pasākumiem, kas varētu prasīt papildus budžeta līdzekļus, īstenos līdz 2013.gadam institūciju budžetu ietvaros
- Sākot ar 2013.gadu, katru gadu likumprojekta par valsts budžetu kārtējam gadam ietvaros var tikt izskatītas papildus finansējuma piešķiršanas iespējas
 - Ar iesaistītajām institūcijām ir panākta vienošanās, ka izstrādātajā rīcības plānā pasākumi, kas paredzēs papildus finansējuma nepieciešamību, netiks iekļauti

Galvenie pasākumi

- Atbalsta pasākumi laulības institūta stiprināšanai
- Paaugstināt IIN atvieglojuma par apgādībā esošu personu likmi, paredzot, ka tās apmērs veido 50% no minimālās mēneša darba algas vai ieviest diferencētu IIN atvieglojuma par apgādībā esošu personu politiku
- Mājokļu atbalsta politika
- Reproductīvā veselība
- Pirmsskolas izglītības iespēju nodrošināšana
- Bērnu pieskatīšanas pakalpojumu attīstīšana
- Atbalsts ģimenēm ar bērniem ar funkcionāliem traucējumiem
- Atbalsta pasākumi daudzbērnu ģimenēm
- Ģimenei draudzīgs komersants
- Vardarbību veikušu personu sociālās rehabilitācijas pakalpojumu izveidošana
- Ārpusģimenes aprūpes sistēmas uzlabošana

Atbalsta pasākumi laulības institūta stiprināšanai

Mērķis – veicināt atbalstu uzskatam, ka laulībā balstīta ģimene ir vērtība

- Pēc CSB datiem 2011.gadā :
 - noslēgtas 10 760 laulības, kas ir par 1 555 laulībām vairāk kā 2010.gadā
- Pēc CSB datiem 2010.gadā :
 - šķirtas 4930 laulības, kas ir par 169 laulībām mazāk kā 2009.gadā
- Pēc Tiesu informācijas sistēmā pieejamiem datiem ik gadu 7% no jaundzimušajiem dzimšanas reģistrā netiek ierakstītas ziņas par tēvu, tajā pašā laikā katru gadu tikai par 3% no piedzimušo skaita tiek tiesā iesniegti pieteikumi par paternitātes noteikšanu

Plānotie pasākumi:

- Izglītēt skolēnus par ģimenes vērtību, tās nozīmīgumu un lomu
- Ieviest iespēju laulības reģistrēšanas pieteikšanu dzimtsarakstu nodaļās veikt elektroniski
- Izstrādāt apmācību programmu personām, kuras gatavojas reģistrēt laulību dzimtsarakstu nodaļā (līdzīgi kā laulību kursi baznīcās)
- Samazināt valsts nodevas apmēru dokumentu noformēšanai uzvārda maiņas gadījumā pēc laulībām

IIN atvieglojums par apgādībā esošām personām

Mērķis - paaugstināt IIN atvieglojuma par apgādībā esošām nepilngadīgām personām apmēru, paredzot, ka šis atvieglojums sastāda vismaz 50% no minimālās mēneša darba algas vai ieviest diferencētu IIN īstenošanas politiku

- Ieviest IIN atvieglojumus 50% no valstī noteiktās minimālās algas – no valsts budžeta šāds pasākums izmaksātu papildus 27 milj.latu katru gadu (kopā 278,7 milj.latu)
- Ieviest diferencētu IIN atvieglojuma par apgādībā esošu personu apmēru, paredzot, ka par 1.bērnu atvieglojuma apmērs ir 50% no valstī noteiktās minimālās algas, 2.bērnu – 55%, 3.bērnu – 60% un par 4 un nākamajiem – 65% (*FM neatbalsta šādu piedāvājumu dārgās administrēšanas dēļ*) – no valsts budžeta izmaksātu papildus 59.7 milj.latu katru gadu (kopā 311.4 milj.latu)
- FM sagatavotais informatīvais ziņojums (pieņemts MK 12.07.2011.) – izstrādājot nodokļu politiku un 2012.-2014.gada valsts budžeta projektus, jāņem vērā informatīvajā ziņojumā ietvertos secinājumus, balstoties uz valsts un pašvaldību budžeta iespējām

Mājokļu atbalsta politika

Mērķis – noteikt un īstenot risinājumus, lai sekmētu mājokļa pieejamību vai atbalstu mājokļa renovācijai ekonomiski aktīvām ģimenēm

- Sniegt atbalstu dzīvokļu īpašniekiem daudzdzīvokļu māju renovācijai, kā rezultātā tiek veikti siltumnoturības uzlabošanas pasākumi
- EM izstrādās priekšlikumus kompleksai ģimenes mājokļa problēmu risināšanai (piemēram, ilgtermiņa īres iespējas, esošā dzīvojamā fonda kvalitātes veicināšana, hipotekāro kredītu ar labvēlīgākiem nosacījumiem pieejamība)

Reproduktīvā veselība

Mērķis – mazināt reproduktīvās veselības riskus

Plānots:

- Izstrādāt pilotprojektu, lai sievietes, kuras nolēmušas veikt abortu, var saņemt speciāli apmācītas personas atbalstu
- izstrādāt pilotprojektu, lai varētu ieviest kompleksus atbalsta pasākumus vecākiem, kas saskārušies ar negatīvu dzemdību pieredzi (piemēram, atbalsta grupas, *dūlas* pieejamība, psihologa konsultācijas u.c.)

Pirmsskolas izglītības iespēju nodrošināšana

Mērķis – ieviest principu “nauda seko bērnam” attiecībā uz pirmsskolas izglītības iestādēm bērniem no pusotra gada vecuma

Saskaņā ar VARAM datiem 2011./2012.māc.gadā rindā pirmsskolas izglītības iestādēs bija 11 800 bērns, no kuriem Rīgā – 4 343 bērni.

Demogrāfisko lietu padome 2012.gada 4.aprīļa sēdē nolēma:

Valsts:

- sniegs valsts atbalstu pirmsskolas izglītības iestāžu darbībai, līdzfinansējot pedagogu atalgojumu;
- veiks grozījumus Vispārējās izglītības likumā, precizējot pienākumu pašvaldībām nodrošināt (līdzfinansēt) visiem bērniem vietas PII, ja vecāks ir izrādījis tādu vēlmi;
- precizēs VARAM pārraudzības funkciju, uzraugot, lai pašvaldības ievēro likumā noteikto prasību;

Pašvaldības:

- īstenos principu, ka visiem pašvaldības administratīvajā teritorijā deklarētiem bērniem “seko” vienāds naudas apjoms līdz pakalpojuma sniedzējam neatkarīgi no tā, kas ir PII īpašnieks;
- ja pašvaldība nevar nodrošināt visiem bērniem vietas tās PII, tiek īstenota Publiskā iepirkuma procedūra, kuras rezultātā tiek nodrošinātas vietas privātās PII

Vecāks:

- ēdināšana;
- papildus pakalpojumi ir ārpus “pakalpojuma groza” prasībām (piemēram, modernās dejas, interešu izglītība).

Bērnu pieskatīšanas pakalpojumu attīstīšana

Ministru kabinetā 2012.gada 10.aprīļa sēdē pieņemts likumprojekts par grozījumiem Bērni tiesību aizsardzības likumā (likumprojekts tiks iesniegts Saeimā izskatīšanai), kurā:

- definēts bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzējs
- noteiktas prasības pakalpojuma sniedzējam

Grozījumi likumā š.g. 24.maijā Saeimā pieņemti pirmajā lasījumā (priekšlikumu sniegšanas termiņš pirms otrā lasījuma 25.06.2012.)

Atbalsts ģimenēm ar bērniem ar funkcionāliem traucējumiem

Mērķis – mazināt šķēršļus preču, pakalpojumu un vides pieejamībai ģimenēm

Plānotie pasākumi:

- Uzlabot ārstniecības iestāžu pieejamību personām ar funkcionāliem traucējumiem
- Palielināt kvalitatīvu tehnisko palīgīdzekļu saņemšanas iespēju
- Turpināt izglītības iestāžu pielāgošanu

Atbalsta pasākumi daudzbērnu ģimenēm

Mērķis – nodrošināt atbalsta pasākumus daudzbērnu ģimenēm

- 2010.gada nogalē jau tika īstenota viens no paredzētajiem atbalsta pasākumiem daudzbērnu ģimenēm – ieviesta transportlīdzekļu nodevas aprēķināšanas atlaide – daudzbērnu ģimenes transportlīdzekļa ekspluatācijas nodokli maksās 80% apmērā
- Plānots, ka 2012.gada 1.jūlijā spēkā stāsies grozījumi Nekustamā īpašuma nodokļa likumā par atvieglojumiem no nekustamā īpašuma nodokļa 50% apmērā daudzbērnu ģimenēm

Plānotie uzdevumi:

1. valsts un pašvaldību institūciju informēšana par nepieciešamību īpaši daudzbērnu ģimenēm ieviest atbalsta politiku, tādejādi ievērojot Bērnu tiesību aizsardzības likumā noteikto, ka valsts un pašvaldība atbalsta ģimeni, it īpaši daudzbērnu ģimeni, un sniedz tai palīdzību (BTAL 26.panta pirmā daļa)
2. uzlabot identifikācijas karšu funkcionalitāti, pēc pieprasījuma tajās iekļaujot informāciju par to, vai personai ir daudzbērnu ģimenes, audžuģimenes, aizbildņa u.c. statuss
3. saglabāt daudzbērnu ģimenes statusu arī pēc tam, kad vecākais bērns sasniedz 18 gadu vecumu, bet ne ilgāk kā līdz 24 gadu vecumam, ja bērns turpina izglīties

Ģimenei draudzīgs komersants

Mērķis – attīstīt Ģimenei draudzīga komersanta kustību

- 2011.gadā Ģimenei draudzīgs komersants ir iekļauts kā viena no uzņēmumiem **Ilgspējas indeksa sadaļām**, tādējādi iegūstot lielāku auditoriju uzņēmumu vidū
- Informēt uzņēmumus par nepieciešamību uzņēmumā veidot ģimenei draudzīgu, vienlaikus **sociāli atbildīgu politiku**
- 2011.gadā ĢDK statusu ieguva 12 komersanti, 2012.gadā – 11 komersanti

Risinājums – sekmēt darba un ģimenes dzīves saskaņošanas iespējas, mazināt bezdarba iespējas un ģimenes nabadzības risku.

Vardarbību veikušu personu sociālās rehabilitācijas pakalpojumu ieviešana

Mērķis – mazināt atkārtotas vardarbības risku ģimenē

Pilotprojekts - vardarbības veicēju rehabilitācijas programmas izstrāde, ieviešana un realizēšana (kopējais finansējums 12 000 latu):

- 2011.gadā tiks izstrādāta vardarbību veikušu personu sociālās rehabilitācijas programma (plānotais finansējums 3 000 latu)
- 2012.gadā izstrādātā programma tiks aprobēta (plānotais finansējums 4 000 latu)
- 2013.gadā tiks apmācīti speciālisti, kas sniegs sociālās rehabilitācijas pakalpojumus vardarbību veikušām personām (plānotais finansējums 5 000 latu)

Programmas īstenošanas izmaksa visā Latvijā – aptuveni 30 tūkst latu gadā

Atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumam sociālo rehabilitācijas programmu varmākām nepieciešams īstenot visā Latvijā no 01.01.2013. (patlaban Saeimā iesniegts likumprojekts par grozījumiem Sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu likumā – nosakot termiņu 2015.gada 1.janvāris – likumprojekts nodots Sociālo un darba lietu komisijai izskatīšanai)

Ārpusģimenes aprūpes sistēmas uzlabošana I

Mērķis – ārpusģimenes aprūpē esošajiem bērniem apgūt pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās nepieciešamo sociālo prasmju apgūšana

- Pēc Sociālā pakalpojuma sniedzēju pārskata datiem 2012.gada 1.janvārī bērnu aprūpes iestādē pastāvīgi uzturējās 1799 bērns, no kuriem 673 bērni ir vecumā no 13 līdz 17 gadiem (ieskaitot)
- LM Valsts programmas bērna un ģimenes stāvokļa uzlabošanai ietvaros līdz šim kopumā ir izveidotas 7 “jauniešu mājas”, plānots arī turpmāk paredzēt finansējumu vismaz vienas jauniešu mājas izveidei (2011.gadā piešķirtais finansējums – 55 tūkst. lati, 2012.gadā – 20 tūkst. latu)

Plānotie pasākumi:

1. izveidot “jauniešu māju” katrā bērnu aprūpes iestādē bērniem vecumā no 15 līdz 18 gadiem
2. sekmēt ģimenisku vidi bērnu aprūpes iestādēs, optimizējot iestāžu un tajā esošo bērnu grupu lielumu, izvērtējot iespēju ieviest vienu no “Quality4Children” standartiem – bērnu aprūpes iestādēs bērnu skaits grupā nepārsniedz 8 bērnus

Ārpusģimenes aprūpes sistēmas uzlabošana II

Plānotie pasākumi:

3. noteikt pienākumu pašvaldības sociālajam dienestam 2 gadus pēc bērna ārpusģimenes aprūpes beigšanās regulāri novērtēt bērna aprūpi un uzraudzību

4. attīstīt prasmi veicināt ārpusģimenes aprūpē esošu bērnu līdzdalību lēmumu pieņemšanā

5. popularizēt audžuģimeņu kustību

6. izskatīt iespēju variantus palielināt atlīdzības aizbildnim par pienākumu pildīšanu un pabalstu aizbildnim par bērna uzturēšanu apmēru

Paldies!

Līvija Liepiņa
Bērnu un ģimenes politikas
departamenta direktore
(t. 67021587,
e-pasts: Livija.Liepina@lm.gov.lv)

